

План управління річковим басейном

**Програма заходів
методичні рекомендації**

**Олексій Ярошевич
Едуард Осійський
Марія Скоблей
Катерина Мудра
Катерина Бойко**

червень 2022 р.

Методичні рекомендації

спрямовані на підготовку **двох розділів** ПУРБ згідно структури з Постанови КМУ № 336:

- **розділ 5** «Перелік екологічних цілей для поверхневих вод, підземних вод і зон (територій), які підлягають охороні, та строки їх досягнення (у разі потреби обґрунтування встановлення менш жорстких цілей та/або перенесення строків їх досягнення)»;
- **розділ 8** «Повний перелік програм (планів) для району річкового басейну чи суббасейну, їх зміст та проблеми, які передбачено розв'язати».

Зміст

1. Головні водно-екологічні проблеми (*по суті це антропогенні впливи/навантаження , розділ 2*)
2. Екологічні цілі та винятки
3. Програма заходів
  - Розробка та схвалення
  - Терміни
  - Фінансування
  - Моніторинг виконання

Додатки (зразки таблиць)

Головні водно-екологічні проблеми (ГВЕП)

- визначаються в результаті аналізу різної інформації та даних, зокрема, з оцінки ризику недосягнення екологічних цілей, екологічного стану/потенціалу, хімічного стану МПВ, кількісного та хімічного стану МПзВ, даних моніторингу, водокористування, кількості населення, економічної діяльності, використання добрив та засобів хімічного захисту рослин тощо
- до головних відносяться лише ті проблеми, які наразі можна напевно обґрунтувати, а саме довести їхній вплив на стан МПВ та МпзВ

ГВЕП Поверхневi води

- **Забруднення органічними** речовинами, як результат недостатньої очистки стічних вод або її відсутності;
- **Забруднення біогенними** речовинами, як результат недостатньої очистки стічних вод або її відсутності, а також їхній змив з сільгоспугідь;
- **Забруднення небезпечними** речовинами, що потрапляють зі стічними водами промислових та комунальних підприємств, пестициди та інші засоби хімічного захисту рослин, а також в результаті змиву з забруднених полігонів та при аварійному забрудненні;
- **Гідроморфологічні зміни**, що пов'язані з протипаводковим захистом, гідроенергетикою, регулюванням стоку (ставки, водосховища), спрямленням русел річок.

ГВЕП Підземні води

- **Забруднення**
- **Виснаження ресурсів**

Інші ГВЕР

в залежності від специфіки району річкового басейну, зокрема:

- **Зміни клімату:**
  - ✓ Маловоддя
  - ✓ Посухи
  - ✓ Повені (*мають бути враховані в Плані управління ризиками повеней 2022-2027*).
- **Засмічення водних об'єктів твердими побутовими відходами, в тому числі пластиком;**
- **Інвазійні види / біологічне забруднення;**
- **Військові дії :**
  - ✓ Неконтрольоване водокористування
  - ✓ Аварійне забруднення, в тому числі внаслідок зруйнування інфраструктури і відсутності контролю
  - ✓ Відсутність даних.

Екологічні цілі

- Однакові для всіх річкових басейнів, управління якими здійснюється за ПУРБ (по ВРД ЄС)
- Встановлюються окремо для поверхневих, підземних вод та зон (територій), які підлягають охороні
- У випадках коли до конкретного масиву вод висувається декілька цілей треба застосовувати найсуворіші, при цьому всі інші цілі також мають бути досягнуті

Екологічні цілі – поверхневі води

- Запобігання погіршенню стану всіх масивів;
- Досягнення/підтримання доброго екологічного та хімічного стану всіх МПВ природних категорій (річки, озера, перехідні та прибережні води);
- Досягнення/підтримання доброго екологічного потенціалу та хімічного стану істотно змінених та штучних МПВ;
- Поступове зменшення «до нуля» забруднення небезпечними речовинами.

Екологічні цілі – підземні води та зони які підлягають охороні

Підземні води:

- Запобігання погіршенню стану всіх масивів
- Досягнення/підтримання доброго кількісного та якісного стану всіх МПзВ
- Запобігання та обмеження забруднення підземних вод.

Зони (території), які підлягають охороні:

Досягнення стандартів та цілей, як того вимагає чинне законодавство для:

- об'єктів Смарагдової мережі;
- зон санітарної охорони;
- зон охорони цінних видів водних біоресурсів;
- масивів поверхневих/підземних вод, які використовуються для рекреаційних, лікувальних, курортних та оздоровчих цілей, а також води, призначені для купання;
- зон, вразливі до (накопичення) нітратів;
- уразливих та менш уразливих зон, визначених відповідно до Закону України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення».

Винятки

*У деяких випадках **терміни** досягнення екологічних цілей або самі **цілі** можуть бути змінені, як виняток:*

- Допускається відтермінування дати досягнення цілі на період **не довше, ніж на 12 років від кінця впровадження першого циклу ПУРБ** (тобто максимум на 18 років до кінця 2042 року).
- Виняток, що поширюється на якійсь конкретний масив **не повинен створювати ризик** недосягнення екологічних цілей масиву або масивам, що розташовані поруч.
- Мають бути **ретельно обґрунтовані**, чітко зазначена причина та терміни відтермінування або встановлення менш жорстких цілей

Винятки

1. Досягнення менш жорстких цілей або відтермінування дати її досягнення:

- з причин технічного характеру (наприклад, відсутність технічного рішення, технічна недоцільність або нездійсненність),
- диспропорційно висока вартість
- існуючий природний стан масиву вод не дозволяє вчасно досягнути його покращення.

Наявність або відсутність диспропорційності визначається за результатами економічної оцінки витрат і переваг;

Винятки

2. Тимчасове погіршення стану (цілей) в результаті непередбачуваного форс-мажору природного походження (наприклад, екстремальний паводок, довготривала посуха) або антропогенного (аварія);

Винятки

3. Нові фізичні модифікації водного об'єкту в результаті реалізації нових інфраструктурних проектів, що спрямовані на економічний розвиток (наприклад, автомобільна або залізнична дорога, ГЕС).

Тобто допускаються гідроморфологічні зміни МПВ (аж до віднесення його до категорії «істотно змінений»), але не дозволяється будь яке забруднення вод з точкових або дифузних джерел.

Нові фізичні модифікації водного об'єкту допускаються тоді коли переваги для суспільства є вищими ніж екологічні, і не існує іншого варіанту аби уникнути ці модифікації з технічних та/або фінансових причин.

Програма заходів

це заходи з різних (чинних та перспективних) програм,

що спрямовані на вирішення ГВЕР,

зادля досягнення, встановлених та закріплених в ПУРБ,
екологічних цілей,

для кожного визначеного масиву вод (або групи масивів)

для кожного з 9 річкових басейнів (або суббасейнів)

Програма заходів

Формується з:

- з різних чинних , термін дії яких розповсюджується на 2025 та подальші роки, програм та проектів
- заходів, які слід запланувати на період дії ПУРБ (2025-2030)

Програма заходів

- Програма заходів ПУРБ складається з текстової частини (розділ 8) та відповідних додатків – таблиць із заходами
- Програма заходів готується на період 6 років, починаючи з першого циклу ПУРБ 2025 -2030 роки
- Початок реалізації заходів з затвердженого ПУРБ має бути не пізніше третього року з початку циклу (для першого циклу – не пізніше 1 січня 2028 року)
- Під час реалізації ПУРБу дозволяється вносити додаткові заходи – доповнення до затвердженої ПЗ

Перелік таблиць

Таблиця 1.1.	Реконструкція очисних споруд та мереж водовідведення комунальних підприємств.
Таблиця 1.2.	Реконструкція споруд водопідготовки комунальних підприємств.
Таблиця 1.3.	Будівництво очисних споруд та мереж водовідведення комунальних підприємств
Таблиця 1.4.	Будівництво очисних споруд сільськогосподарських підприємств та утилізація відходів сільськогосподарського виробництва.
Таблиця 1.5.	Будівництво та реконструкція очисних споруд та мереж водовідведення промислових підприємств.
Таблиця 1.6.	Створення водоохоронних зон і прибережних захисних смуг.
Таблиця 1.7.	Запобігання забруднення небезпечними речовинами з хвостосховищ / шламосховищ / накопичувачів промислових та сільськогосподарських відходів, а також від використання хімічних засобів захисту рослин, в тому числі пестицидів.
Таблиця 1.8.	Здійснення державного моніторингу поверхневих вод.
Таблиця 1.9.	Запобігання можливого впливу забруднення з тимчасово невідконтрольній уряду України території.

Реконструкція очисних споруд та мереж водовідведення комунальних підприємств

№	Адміністративна одиниця	Агломерація ЕН	Суб'єкт господарювання	Обсяг скиду стічних вод, млн. м ³ в рік Категорія очистки вод, (біологічна, механічна), Потужність очисних споруд водовідведення, млн. м. куб в рік (2020)	Назва водотоку	Код МПВ	Обсяги скидів у 2020 році: органічні речовини, біогенні речовини (тонн/рік), небезпечні речовини (кг/рік)	Стан МПВ за оцінкою ризиків	Екологічний стан МПВ	Хімічний стан МПВ	Джерела та обсяг фінансування, млн. грн.	Терміни реалізації
1	Харківська область	м. Вовчанськ ЕН = 18600	Комунальне підприємство «Вовчанськ» Вовчанської міської ради	Скинуто стічних вод – 0,194 Очищено: НО/БІО – 0,194 Потужність КОС/БІО – 0,256	Сіверський Донець	UA_M6.5.1_0001	БСК – 0,7 ХСК – 6,3 N-NH ₄ – 0,2 N-NO ₂ – 0,1 N-NO ₃ – 7,1 PO ₄ – 0,6 СПАР – 15,3 Нафтопр. – 3,8	під ризиком	задовільний	недосягнення доброго	С 2019 р. виділено 3,00 млн. грн. (КНС–1, КНС–2)	До 2026 р.
2	Харківська область	Вовчанський район	Комунальне підприємство «Салтів–водоканал»	Скид– 0,014 НДО – 0,014 КОС/БІО – 0,256	Сіверський Донець	UA_M6.5.1_0002	БСК – 0,6 ХСК – 1,5 N-NH ₄ – 0,5 PO ₄ – 0,2 СПАР – 4,6 Нафтопр. – 5,6	під ризиком	добрий	недосягнення доброго	С Державний, місцевий бюджети, інші	До 2026 р.
3	Харківська область	м. Балаклія смт Донець ЕН = 28868	Комунальне підприємство «Балаклійський водоканал»	Скид – 0,173 НО/БІО – 0,173 КОС/БІО – 2,555	Сіверський Донець	UA_M6.5.1_0004	БСК – 2,4 ХСК – 13,1 N-NH ₄ – 0,1 N-NO ₂ – 0,1 N-NO ₃ – 2,5 PO ₄ – 0,7 СПАР – 15,9 Нафтопр. – 7,1	під ризиком	задовільний	недосягнення доброго	С Державний, місцевий бюджети, інші	До 2026 р.

Як готувати Програму Заходів?

- БУВР висилає форму ОТГ, основним водокористувачам, зацікавленим організаціям та консультує щодо її інформації для її заповнення
- БУВР збирає та опрацьовує пропозиції і разом з замовником представляє на засіданні Басейнової Ради
- **Басейнова Рада** розглядає, приймає /не приймає, визначає пріоритетність пропозиції

Звідки гроші на Програму Заходів?

- Місцеві бюджети
- Обласні бюджети (Програма охорони навколишнього середовища)
- Загально державні цільові програми
- Міжнародна технічна та фінансова допомога (фінансові лінії для країн кандидатів на вступ до ЄС)
- Кредити банки
- Інвестиційні проекти
- Гранти

В чому перевага ПУРБ?

- ПУРБ – документ, який затверджує своїм розпорядження КМУ
- ПУРБ – документ, який придумали, використовують та довів свою ефективність в країнах ЄС

ЗАХІД В ПУРБІ -

НЕ ГАРАНТІЯ, АЛЕ РЕАЛЬНИЙ ШАНС НА ФІНАНСУВАННЯ

Календарний графік

- Розробка – протягом 2021 - 2023 рр..
- Інформування громадськості та обговорення – перша половина 2024 р.
- Затвердження КМУ - в кінці 2024 р.
- Реалізація (перший цикл) – протягом 2025 - 2030 рр..
- Реалізація (другий цикл після перегляду) – протягом 2031 - 2036 рр..

ДЯКУЄМО ЗА УВАГУ!